

Handläggare
Lotta Gillhardt
Telefon: 08-508 14 019**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Förslag till reviderade riktlinjer för familjevård av barn och ungdomar – svar på remiss till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen

Lena Lundström Stoltz
StadsdelsdirektörMargreth Hollbrant
Avdelningschef

Sammanfattning

Nuvarande riktlinjer för stadens familjevård antogs av kommunstyrelsen 2004-11-24. Socialförvaltningen gjorde 2011 en översyn av gällande riktlinjer, som antogs av Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i mars 2011. Samhället har ett särskilt ansvar för barn och ungdom som omhändertagits mot föräldrarnas vilja eller som föräldrarna anförtrött i samhällets vård för att barnet ska få sina behov tillgodosedda. När det gäller socialtjänstens insatser för barn och unga har lagstiftningen successivt skärps genom nya regler och principer.

Familjehemsvård har varit den dominerande vårdformen för barn och ungdom som placerats utom hemmet. Familjevårdens strategiska betydelse understryks nu genom en rad förslag om

förbättringar vad gäller såväl barnperspektivet som stöd och utbildning till familjehemsvården.

I de reviderade riktlinjerna föreslås, i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd, att besöken i familjehemmen ska öka till fyra tillfällen per år varav även oanmälda besök kan göras. Barnet får en egen socialsekreterare medan familjevårdsinspektören har det huvudsakliga ansvaret för placeringen och kontakten med familjehemmet. Sammanfattningsvis anser förvaltningen att förslaget som helhet ger en god och omfattande vägledning för hur handläggningen ska gå till.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt svar på remissen ”Förslag till reviderade riktlinjer för familjevård för barn och ungdom”. Svaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 juli 2013.

Nuvarande riktlinjer för stadens familjevård antogs av kommunstyrelsen 2004-11-24. Socialförvaltningen gjorde 2011 en översyn av gällande riktlinjer, som antogs av Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i mars 2011. En rad nationella utredningar, såsom Barnskyddsutredningen, Vanvårdsutredningen och Upprättelseutredningen, har under de senaste åren berört området. I samband med den så kallade BUSS-utredningen (Barnuppdraget i Stockholms Stad) gavs Socialförvaltningen i uppdrag att se över stadens familjevård samt ge förslag på förbättringar. Erfarenheter från dessa utredningar samt förändringar i lagstiftningen har gjort det nödvändigt att revidera och uppdatera gällande riktlinjer.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts av IoF- avdelningen för barn och unga.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förstärkt barnperspektiv

Samhället har ett särskilt ansvar för barn och ungdom som omhändertagits mot föräldrarnas vilja eller som föräldrarna anförtrött i samhällets vård för att barnet ska få sina behov tillgodosedda.

Huvudmän och arbetsledning måste ta ett aktivt ansvar för att arbetssätt och metoder som används respekterar de placerade barnens rättigheter.

När det gäller socialtjänstens insatser för barn och unga har lagstiftningen successivt skärps genom nya regler och principer. Den överordnade principen är den om barnets bästa. Vad som är barnets bästa kan inte fastställas objektivt utan är resultat av en bedömning i varje enskild situation; vetenskap och beprövad erfarenhet ska beaktas, närståendes och professionellas kunskap om barnet ska inhämtas samt det som barnet/ungdomen själv ger uttryck för ska tas hänsyn till.

Den sociala barn- och ungdomsvården har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna. En drivkraft har varit att minska institutionsvård och dygnet-runtvård och istället bygga upp resurser i öppenvård på hemmaplan. Familjehemsvård har varit den dominerande vårdformen för barn och ungdom som placerats utom hemmet. Familjevårdens strategiska betydelse understryks nu genom en rad förslag om förbättringar vad gäller såväl barnperspektivet som stöd och utbildning till familjehemsvården.

Riktlinjerna ger uttryck för ett förstärkt barnperspektiv vilket förvaltningen helt ställer sig bakom. Kraven för dokumentation, hur, när och vilken information som barnet fått har förtydligats. Också barnets rätt att framföra sina åsikter har förstärkts genom en ny bestämmelse i socialtjänstlagen. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar att hålla barnet underrättat och att dokumentera hur och att så har skett.

Förstärkt tillsyn/egen socialsekreterare

I de reviderade riktlinjerna föreslås, i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd, att besöken i familjehemmen ska öka till fyra tillfällen per år varav även oanmälda besök kan göras. Detta förslag är resurskrävande, men garanterar i högre utsträckning att det som beskrivs i t.ex. Vanvårdsutredningen inte upprepas. Inom familjevården i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har antalet anställningar inom familjevården utökats. Förvaltningen anser att det är rimligt att göra fyra besök i varje familjehem per år. Alla familjehem ska informeras om att även oanmälda besök kan komma att göras. När det gäller nya familjehem ska detta skrivas in i avtal vid inledningen av en ny placering.

Förvaltningen anser att det är positivt med en uppdelning av arbetsuppgifter så att barnet får en egen socialsekreterare medan familjevårdsinspektören har det huvudsakliga ansvaret för placeringen och kontakten med familjehemmet. Detta förslag stärker barnets rätt. I vissa fall behöver rolluppdelningen ske successivt då ett barn kan ha haft en mångårig kontakt med sin familjevårdsinspektör.

Stabilitet och långsiktighet

Intentionen i svensk sociallagstiftning är att barnet/ungdomen ska återförenas med sina föräldrar när syftet med vården har uppnåtts.

Socialtjänsten ska redan vid placeringstillfället på ett tydligare sätt än idag ta ställning till om placeringen ska vara långsiktig. Detta kan dock vara ett mycket komplext ställningstagande och kräver hög kompetens av socialtjänsten.

När barnet vistas i samma familjehem under tre år ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden. I övriga fall ska socialtjänsten erbjuda insatser för att förstärka vårdnadshavarnas föräldraförmåga och/eller hänvisa vårdnadshavarna till rätt instanser inom stadsdelsförvaltningen eller hälso- och sjukvården. Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att familjevården bör ta ställning till vårdnadsöverflyttning eller adoption tidigt när placeringen är en uppväxtplacering. Detta för att garantera stabilitet för barnet.

Rätt till skola och utbildning

Skollagens bestämmelse om tillgång till en likvärdig skolgång ska gälla alla skolpliktiga elever. Aktuell forskning har påvisat att den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för hur barn och ungdom lyckas senare i livet är hur det har lyckats i skolan.

I riktlinjerna anges att i socialtjänstens ansvar för de familjehemsplacerade barnens skolgång ingår att verka för att barnet får en lämplig utbildning. Skolhuvudmannens ansvar har förtydligats vilket förvaltningen välkomnar. Det är viktigt att man från början säkerställer rätt skolgång för de barn som placeras i familjehem genom en tydlig samverkan mellan den placerade kommunens socialtjänst och barnets tidigare skola. Det är vidare förvaltningens uppfattning att målsättningen bör vara att alla placerade ungdomar ska fullfölja gymnasieutbildning.

Förvaltningen ser positivt på att frågan uppmärksammas då såväl svensk som utländsk forskning pekar på att placerade barn som grupp har väsentligt lägre utbildningsnivå vid vuxen ålder än andra jämnåriga oavsett längden på placeringen, deras ålder vid placeringen eller placeringsform. (Vinnerlång ”Fosterbarns skolgång och utbildning)

Uppföljning efter placering

En ny bestämmelse i 11 kap.4 b § SoL reglerar möjligheten för socialtjänsten att följa upp hur det går för ett barn eller en ungdom efter avslutad placering oberoende av samtycke från vårdnadshavaren eller barnet. Förvaltningen delar lagstiftarens uppfattning att det i vissa fall kan vara befogat att följa upp vården trots att samtycke inte har givits t.ex. i situationer där vården har avslutats oplanerat.

Utbildning för familjehemmen

Familjehemsvård är den dominerande vårdformen för barn och ungdom som placerats utom hemmet. Familjehemmen måste ha kunskap och förmåga att möta både det enskilda barnet och de biologiska föräldrarna. Detta ska bland annat ske genom utbildning i socialnämndens regi. Förvaltningen anser att det är positivt att de reviderade riktlinjerna förtydligar att alla familjehem ska ha genomgått grundutbildning för att bli godkända som familjehem för stadigvarande vård och få arvode och att de genom avtal även förbinder sig att delta i fortbildning. Detta gäller även s.k. släktingplaceringar. Eftersom socialtjänsten i största möjliga utsträckning undviker placeringar utanför det egna hemmet genom att stötta barn och familjer med öppenvårdsinsatser, är det i de fall där de biologiska föräldrarna inte kan tillgodose barnets grundläggande behov alternativt ungdomar som lever ett utsatt liv med kriminalitet, missbruk eller andra trauman, som blir aktuella för placering och vård i familjehem. Detta ställer naturligtvis särskilda krav på de hem som tar emot barn och ungdomar både vad gäller kunskaper om barns utveckling och förståelse och lyhördhet för de biologiska föräldrarna. Socialstyrelsen håller på att ta fram ett evidensbaserat bedömningsinstrument för att utreda om familjehem är lämpliga för sitt uppdrag, som kommer att introduceras i staden när det är färdigutvecklat. Metoden förväntas bidra till att rekryteringar av familjehem görs på ett mer systematiskt, enhetligt och transparent sätt.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att förslaget som helhet ger en god och omfattande vägledning för hur handläggningen ska gå till.

Bilagor

- 1 Remiss om förslag till reviderade riktlinjer för familjevård av barn och ungdom